

З ІСТОРІЇ ЧЕРНІГІВСЬКОГО ІСТОРИЧНОГО МУЗЕЮ ІМЕНІ В.В.ТАРНОВСЬКОГО: СКЛАД КЕРІВНИЦТВА ТА ЙОГО НАУКОВА РОБОТА

У статті зроблена спроба узагальнити біографічні та бібліографічні відомості про керівників одного з найстаріших та найбагатших історичних музеїв в Україні – Чернігівського історичного музею імені В.В.Тарновського. Розкриваються основні напрямки наукових досліджень працівників музею з початку ХХ століття до сьогодення.

Першим завідувачем Музею українських старожитностей В.В.Тарновського можна вважати Марію Грінченко (1863 – 1928), дружину відомого письменника, громадського діяча Бориса Грінченка (1863 – 1910). На цю посаду її призначила земська управа у серпні 1900 року.¹ Однак через два місяці вона залишила місце роботи, оскільки не була затверджена губернатором. М.Грінченко уклала Каталог бібліотеки музею, який нині зберігається у фондах Чернігівського історичного музею імені В.В.Тарновського.²

1. Шелухін Андрій Павлович (?-?) – перший офіційний керівник музею. Був наглядцем Музею українських старожитностей В.В.Тарновського у 1902 – 1911 роках.³ Призначений на посаду за сприяння Михайла Коцюбинського,⁴ хоча земська управа теж надіслала запрошення.⁵

Див.: Могилянський М.М. Музей украинских древностей В.В.Тарновского Черниговского земства. (Оттиск из «Живой старины». 1914 год. XXVII) Петроград, 1915 – 22с. (С.396-408)

Зеленська Л. Листи першого директора історичного музею

Андрія Шелухіна до Ганни Барвінок // *Літературний Чернігів*. – 1996. – №9. – С.62–67.

2. Модзалевський Вадим Львович (1882–1920) – український генеалог, архівіст, знавець української культури, побуту та мистецтва.⁶ Очолював музей у 1911 – 1912 роках.⁷ Виконав копітку роботу по збиранню та виданню архівних матеріалів. Автор «Малоросійського родословника», «Актової книги Стародубського військового підскарбія Романа Ракушки».

Див.: Коваленко О. В. *Л. Модзалевський як історик України* // *УІЖ*. – 1972. – №4. – С.121–122.

Томозов В. Вадим Модзалевський як дослідник Чернігівщини // *Шоста Всеукраїнська наукова конференція з історичного краєзнавства*

(*Луцьк, вересень – жовтень 1993р.*). – Луцьк, 1993. – С.247.

Томозов В. Вадим Модзалевський – творець «Малоросійського родословника» // *Чернігівщина краєзнавча: Календар 2005. Чернігівське земляцтво: автори-упорядники І. Корбач, В. Устименко*. – К., 2004. – С.104–106.

Праці про музей або написані під час роботи в ньому:

Матеріали по истории Малороссии. Вып.1. – Письма к Ивану Петровичу Забеле и его вдове (1687 – 1713). – Чернигов, 1912. – 234с.

Модзалевский В. Письмо генерального писаря Семена Савича к гетману Ивану Скоропадскому. Из прошлого Черниговщины // *Черниговская земская неделя*. – 1917. – №9. – С.14–15.

Модзалевський В. Основні риси українського мистецтва. – Чернігів, 1918. – 32с.

3. Рашевський Іван Григорович (1849 – 1921) – чернігівський художник, громадський діяч, деякий час працював у губернському присутствії у судових справах, був директором Музею українських старожитностей В.В. Тарновського з 1912 до 1921 року.⁸ Доклав чимало зусиль для збереження колекції музею у роки революції 1917 року та громадянської війни.

Див.: Белікова Г. *Іван Рашевський – відомий і невідомий* // *Сіверянський літопис*. – 1999. – №1. – С.26–62.

Белікова Г. *Іван Рашевський. Каталог творів* // *Скарбниця*

української культури: Зб. наук. праць. – Вип.3. – Чернігів, 2002. – С.125 -142.

Проніна Т. Доля директора музею // Сіверянський літопис. – 1999. – №1 – С.84 – 94.

4. Шугаєвський Валентин Андрійович (1884 – 1966) – відомий фахівець-археолог, нумізмат, історик та краєзнавець. Закінчив політехнічний і археологічний інститути у Петербурзі. З 1908 року – активний діяч Чернігівської губернської вченої архівної комісії.⁹ Проводив археологічні розкопки у Новгород-Сіверському та Кролевецькому повітах Чернігівщини.

У 1922 році призначений директором І-го Радянського музею (так був названий радянською владою Музей українських старожитностей В.В.Тарновського) – одного з дев'яти музеїв республіки, переведених на утримання держави як таких, що мають загальнодержавне значення. У 1923 році очолив перейменований на той час Чернігівський державний музей, який об'єднав п'ять чернігівських музеїв.¹⁰ Науковці музею на чолі з В.А.Шугаєвським взяли участь у виданні збірника Академії наук «Чернігів та Північне Лівобережжя» (К., 1928).¹¹

Див.: Курас Г. Український історик і краєзнавець В.А.Шугаєвський // Шоста Всеукраїнська наукова конференція з історичного краєзнавства. – С.236 – 237.

Курас Г. Валентин Шугаєвський – історик, археолог, музейний працівник. // Чернігівщина краєзнавча: Календар 2005. – С. 212 – 214.

Праці про музей або написані під час роботи в ньому:

Шугаевский В. «Татарская горка» близ г. Чернигова // Труды Московского представительского комитета по устройству 15 археологического съезда в Новгороде. – М., 1911. – С.244 – 268.

Шугаевский В. О собраниях и хранении памятников старины. К интеллигентным силам губернии. – Чернигов, 1918. – 18с.

Шугаєвський В. Дари Юрія-Василя Дуніна-Борковського – Чернігів, 1926. – 46с.

Шугаєвський В. Мідяний змієвик Чернігівського музею

– повторення золотої «чернігівської гривни» // Чернігів та Північне Лівобережжя: огляди, розвідки, матеріали / За ред. М. Грушевського – К., 1928. – 532с.: іл. – С. 224–235.

Шугаєвський В. До грошового обігу Чернігівщини XVIIст. // Там само – С. 319–325.

5. Вайнштейн [Марк Йосипович] (?-?) став на чолі колективу чернігівських музейників у 1925 році, коли Валентин Шугаєвський залишив посаду за станом здоров'я. Розпочав активну наукову роботу з вивчення муміфікованих поховань XVII – XIX століть у Седневі (нині – Чернігівський район), що стало сенсацією.¹² Доклав зусиль для збереження дзвонів чернігівських церков від утилізації. Музей звинуватили у «відірваності від сучасного соціалістичного будівництва». У 1931 році Вайнштейна М. звільнили, звинувативши в антирадянській діяльності.¹³

Праці про музей або написані під час роботи в ньому:

Вайнштейн М. Чернігівський державний музей (звіт за 1924 – 1925 бюдж.роки) // Червоний шлях. – Харків, 1925. – №11–12. – С. 340–341.

Вайнштейн М. Пам'ятки української культури: Чернігівський державний музей // Знання. – 1929. – №5. – С. 22–24.

Вайнштейн М. Про мощі святителя Феодосія і про мумії панів Лизогубів. – Чернігів, 1930. – 64с.

6. Мефедова М.Ф. (?-?)* – досвідчений музейник, директор Волинського науково-дослідного музею, очолила історичний музей у Чернігові у 1931 році на прохання місцевої влади. Через два роки її звільнили, звинувативши у саботажі.

7. Мірошниченко М.О. (?-?)* працював на посаді директора історичного музею з грудня 1933 року до серпня 1934 року.

8. Датчук А. В. (?-?)* працював на посаді директора музею з 1934 року до 1941 року – початку Великої Вітчизняної війни.¹⁴

9. Попко Олександр Олексійович (1894 – 1974) у 1925 році закінчив філологічний факультет Київського університету імені Шевченка. У музеї працював з 1934 року. Очолював музейний колектив у 1943 – 1945 роках. В його особовій справі міститься характеристика, де, зокрема, зазначається: «За

2,5 роки своєї роботи у музеї виявив злочинну бездіяльність і халатність, чим довів цінності фондів до складного стану, що загрожувало загибелі цих неповторних речей історико-культурної спадщини». ¹⁵ Така характеристика, ймовірно, пояснюється тим, що О.О.Попок перебував на окупованій території і у 1943 році на нетривалий час був заарештований органами НКВД.

У 1946 – 1956 роках працював в Інституті археології АН УРСР. Досліджував археологію стародавнього Чернігова та Чернігівщини, брав участь в археологічних експедиціях у Чернігові та у с.Шестовиці Чернігівського району.

Див.: Попко Олександр Олексійович //Мезенцева.Г. Дослідники археології України :енцикл. словн.-довід. – Чернігів, 1997. – С.187.

Праці про музей або написані під час роботи в ньому:

Попко О. Реставрація архітектурних пам'яток Чернігова // Десн. правда. – 1944. – 17 груд. – №.138 – С.4.

Попко А. Находка латенской фибулы в Чернигове //Археология. – 1965. – №1. – С. 264–265.

Попко О. Слов'янські археологічні пам'ятки у нижній течії Десни (за матеріалами археологічних розкопок 1946 – 1947 років) //В кн.: Середні віки в Україні. – Вип.1. – К.,1971. – С. 129–140.

10. Єдомаха Іван Іванович (1919 – 1988) – чернігівський історик, археолог, музейний працівник. Закінчив історичний факультет Чернігівського учительського інституту. У музеї працював понад 25 років. У 1945 – 1948 роках – заступник директора музею з наукової роботи, потім очолював відділ феодалізму. Зробив внесок у розвиток археологічних та краєзнавчих розвідок Придесення. Започаткував археологічні дослідження Новгород-Сіверського. ¹⁶ Брав участь у складанні путівників, історичних нарисів про Чернігівщину, методичних розробок тощо.

Мізерні відомості про директорів Чернігівського історичного музею у 30-х роках ХХ століття пояснюються тим, що архів установи цього періоду загинув під час Великої Вітчизняної війни.

Див.: *Єдомаха Іван Іванович.* // *Мезенцева Г. Дослідники археології України.* – С.171.

Половникова С., Ясновська Л. Дослідник Принесення (до 80-річчя від дня народження І.Єдомахи) // *Сіверянський літопис.* – 1999. – №6. – С. 85–89.

Праці про музей або написані під час роботи в ньому:

Єдомаха І. Російські посли у Чернігові // *Десн. правда.* – 1954. – 18 травн. – № 143. – С.2.

Єдомаха І. Глібов у Чернігові // *Десн. правда.* – 1957. – 5 березн. – № 126. – С.4.

Єдомаха І., Яцура М. Чернігів. Короткий історичний нарис. – К, 1958. – 136с.

Єдомаха І. Культура стародавнього Чернігова // *Десн. правда.* – 1958. – 28 вересн. – № 187. – С.4.

Єдомаха І. Пам'ятки братніх культурних зв'язків // *Десн. правда.* – 1958. – 21 жовт. – №207. – С.3.

Єдомаха І. Найстаріший краєзнавець області // *Десн. правда.* – 1960. – 23 жовт. – № 210. – С.3.

Єдомаха І. Зберігати пам'ятки минулого // *Десн. правда.* – 1962. – 20 жовт. – № 208. – С.4.

Єдомаха І. Находки ладьи-однодревки на Десне // *Советская археология.* – 1964. – №1. – С.339.

Дашкевич В., Єдомаха І. Памятники западноевропейской торевтики XII в. (раскопки в Чернигове в 1957 – 1958 г.г.) // *Советская археология.* – 1964. – №3. – С. 247–255.

Єдомаха І. Реліквії бойової слави. // *Десн. правда.* – 1969. – 8 липн. – №163. – С.3.

Єдомаха І., Карнабід А. Вивчення стародавнього Чернігова // *УІЖ.* – 1970. – №1. – С.157-158.

11. Голик Петро Васильович (1911-?) За фахом педагог, закінчив Чернігівський педагогічний інститут соціального виховання та Київський пединститут імені Горького. Очолював колектив музейників з січня 1945 до березня 1946 років. В особовій справі Голика П.В. також міститься негативна характеристика, де зазначається: «...не має достатньої теоретичної підготовки, не дисциплінований, не витриманий. Музейної

справи не знає, завдань і суті музейної роботи не розуміє, а тому ніякої користі на музейній роботі принести не може». ¹⁷ Декілька місяців працював заступником директора з наукової роботи.

12. Яцура Михайло Терентійович (1913 – 1986) – чернігівський історик-краєзнавець, за освітою – педагог, закінчив Ніжинський педагогічний технікум, а потім Ніжинський педагогічний інститут (за фахом – історик-економіст). У 1944 – 1948 роках працював у Чернігівському облвиконкомі. Заступник директора з наукової роботи Чернігівського історичного музею у 1949 – 1962 роках. У 1965 році був переведений на посаду директора обласного архіву.¹⁸ Зробив значний внесок у розвиток краєзнавства на Чернігівщині.

Див.: Лепяк С. М. Т. Яцура – історик и краевед Черниговщины // Тезисы Черниговской областной научно-методической конференции, посвященной 90-летию Черниговского исторического музея. – Чернигов, 1986. – С. 17–18.

Праці про музей або написані під час роботи в ньому:

Яцура М., Бергман Л. В історичному музеї // Десн. правда. – 1951. – 31 березн. – № 47. – С. 4.

Яцура М. Тростянецький дендропарк // Десн. правда. – 1952. – 13 серп. – № 91. – С. 4.

Яцура М. Жовтневі дні на Чернігівщині // Десн. правда. – 1954. – 3 листп. – № 124. – С. 2.

Яцура М. Кріпость над Десною // Десн. правда. – 1956. – 19 серп. – № 93. – С. 3.

Яцура М. Чернігівські кургани // Десн. правда. – 1956. – 16 вересн. – № 119. – С. 4.

Яцура М. Чернігівщина у революції 1905-1907 років // Десн. правда. – 1956. – 27 жовт. – № 129. – С. 4.

Яцура М. Вони боролися за владу Рад // Десн. правда. – 1957. – 19 березн. – № 64. – С. 4.

Яцура М. По пам'ятних місцях Чернігова // Десн. правда. – 1957. – 7 квітн. – № 71. – С. 2.

Яцура М. Тут був штаб М. О. Щорса // Десн. правда. – 1957. – 21 квітн. – № 79. – С. 4.

Яцура М. Х.А. Черноус // Десн. правда. – 1957. – 4 червн. – № 87. – С.2.

Яцура М. Тут був Ніжинський ревком // Десн. правда. – 1957. – 19 червн. – № 94. – С.3.

Яцура М., Єдомаха І.І. Чернігів: короткий нарис. – К, 1958. – 136с.

Яцура М. Рідкісний плакат-звіт В.І.Леніна // Десн. правда. – 1959. – 22 квітн. – № 85. – С.4.

Яцура М. 400 екскурсій по музею // Десн. правда. – 1960. – 10 березн. – № 46. – С.4.

Яцура М. Письменник Микола Вербицький // Десн. правда. – 1960. – 26 червн. – № 108. – С.2.

Чернігів: довідник-путівник /за ред. Яцури М. – К., 1961. – 147с.

Чернігівщина. Путівник /упорядники А.Левенко, С.Симонівич, М.Яцура. – К., 1962. – 289с.

Використання краєзнавчих матеріалів з історії Чернігівщини у викладанні елементарного курсу історії СРСР і УРСР у 7-му класі: Метод. посіб. На допомогу вчителям історії /Упоряд. Сіментов Ю., Яцура М. – Чернігів, 1962.

Яцура М. Чернігівці у боротьбі за владу Рад // Десн. правда. – 1963. – 12 липн. – № 69. – С.4.

13.Левенко Андрій Іванович (1901 – 1973) призначений на посаду директора історичного музею у Чернігові у 1946 році. Закінчив Інститут Червоної професури у м.Харкові, мав науковий ступінь – кандидат історичних наук, доцент. Наукові інтереси пов'язані з періодом громадянської війни та встановленням громадянської влади на Чернігівщині. Активний громадський діяч – обирався депутатом Чернігівської міської ради, головою обласного правління товариства «Знання».

З характеристики в особовій справі: «Тов. Левенко політично грамотний, вимогливий до себе та підлеглих. Постійно працює над підвищенням ідейно-теоретичного рівня та ділової кваліфікації, всесторонньо розвинений, скромний, дисциплінований».¹⁹

У 1962 році А.І.Левенко переведений на посаду заступника директора музею з наукової роботи. Входив до складу редко-

легії енциклопедичного видання «Історія міст і сіл Української РСР. Чернігівська область».

Див.: *Левенко Андрій Іванович (некролог) // Десн. правда. – 1973. – 30 трав. – № 59. – С. 4*

Праці про музей або написані під час роботи в ньому:

Левенко А. Дитячі та юнацькі роки М.Щорса // Дніпро. – 1946. – № 4.

Левенко А. 50-річчя Чернігівського історичного музею // Десн. правда. – 1946. – 1 груд. – № 323. – С. 6

Левенко А. Микола Щорс – К., 1948.

Левенко А. Безуглівські партизани // Десн. правда. – 1957. – 27 жовт. – № 119. – С. 3.

Левенко А. 1-й Всеукраїнський з'їзд рад // Десн. правда. – 1957. – 8 груд. – № 137. – С. 5.

Левенко А. Другий з'їзд Комуністичної партії України // Десн. правда. – 1958. – 22 жовт. – № 118. – С. 2.

Левенко А. Народний герой (до 40-річчя з дня загибелі М.Щорса) // Десн. правда. – 1959. – 30 серп. – № 87. – С. 4.

Левенко А. Пам'ятники радянсько-чехословацької дружби на Чернігівщині // Радянське слово. – 1971. – 30 жов. – № 42. – С. 18.

14. Чехов Василь Петрович (? – 1963) Керував музеєм у 1962 – 1964 роках. До призначення працював в облвиконкомі. Загинув в автомобільній катастрофі.²⁰

Праці про музей або написані під час роботи в ньому:

Чехов В.П. Досягнення в розвитку соціалістичної культури на Чернігівщині. – Чернігів, 1957. – 26с.

15. Філін Олександр Васильович (1915 – 1991) – партійний працівник, закінчив вищу військово-політичну школу при Головному політичному управлінні та вищу офіцерську школу пропагандистів Радянської армії. Учасник Фінської та Великої Вітчизняної воєн. На початку 60-х років ХХ ст. працював лектором Чернігівського обкому партії. У 1964 – 1982 роках керував колективом історичного музею. Був нагороджений двома орденами Червоної Зірки та Орденом Вітчизняної війни.²¹

Праці про музей або написані під час роботи в ньому:

Філін О. Велич радянської доби: XXVI з'їзду КПРС – гідну зустріч // Десн. правда. – 1980. – 23 верес. – № 105. – С.2.

16. Чернявська Надія Василівна (1927 р.н.) закінчила історичний факультет Чернівецького університету. У 1952 розпочала працювати у музеї. Очолювала відділ сучасності, а згодом радянський. З 1970 до 1975 року працювала заступником директора з наукової роботи.²² Коло наукових інтересів пов'язане з історією Чернігівщини у період громадянської та Великої Вітчизняної воєн. Нині – на заслуженому відпочинку.

Праці про музей або написані під час роботи в ньому:

Чернявська Н. Документи незабутніх днів // Десн. правда. – 1961. – 22 черв. – № 69. – С.2.

Чернявська Н. Нагорода зобов'язує // Десн. правда. – 1973. – 21 лип. – № 80. – С.3.

17. Попудренко Мотрона Автономівна (1923 р.н.) закінчила історичний факультет Київського державного університету імені Т.Г.Шевченка. В історичному музеї працювала з 1948 до 1986 року. Пройшла шлях від старшого наукового співробітника до заступника директора з наукової роботи (з 1975 до 1983 року). У службовій характеристиці, зокрема, зазначається: «Музейну справу знає, до виконання обов'язків ставиться добросовісно. Разом з колективом проводить великий комплекс робіт із створення нової експозиції. Висококваліфікований спеціаліст музейної справи».²³

У 50–70-х роках М.А.Попудренко брала активну участь в археологічних розвідках та експедиціях на Чернігівщині, проводила дослідження давньоруських курганів у селах Гушин та Шестовиця Чернігівського району.

Див.: Попудренко Мотрона Автономівна // Мезенцева.Г. Дослідники археології України. – С.188–189.

Праці про музей або написані під час роботи в ньому:

Попудренко М. Срібний скарб // Десн. правда. – 1971. – 22 черв. – № 70. – С. 3.

Каталог. Археологічна колекція з розкопок Мезенської стоян-

ки. Чернігівський історичний музей. / Укладач Попудренко М. – Чернігів, 1973. – 4с.

Попудренко М. Одна з перших книг // Десн. правда. – 1974. – 5 берез. – № 26. – С.4.

Попудренко М. Декабристи і наш край // Десн. правда. – 1975. – 26 грудн. – №143. – С.4.

Попудренко М. Стародавні знахідки з Чернігова // Археологія. – Вип.16. – К.,1975. – С.82–86.

Чернігівський історический музей: фотопутеводитель /Авт.-сосотовитель Попудренко М.– К.,1983. – 23с.

Чернігівський історический музей: фотопутеводитель / Сост. Неделя А., Попудренко М. – К., 1988. – 192с.: ил.

18. Неділя Анатолій Іванович (1944 р.н.) Навчався на історичному факультеті Чернігівського педагогічного інституту, потім закінчив такий же факультет Київського університету імені Т.Г.Шевченка. Директор Чернігівського історичного музею у 1982 – 1998 р.²⁴ До виходу на заслужений відпочинок очолював обласний архів. Брав участь у виданні добірки документів «Німецько-фашистський режим на Чернігівщині» (К.,2000), путівника-довідника «Державний архів Чернігівської області та його відділи в містах Ніжин та Прилуки» (Чернігів, 2001).

Див.: Саржан В. Анатолій Неділя //Чернігівщина краєзнавча: Календар 2005. Чернігівське земляцтво. – С.238

Праці про музей або написані під час роботи в ньому:

Неділя А., Арендар Г. Почесне місце – правофланговим // Культура і життя. – 1985. – 23 черв. – №25. – С.17.

Неділя А. Не втратити живу славу дідів своїх // Десн. правда. – 1989. – 17 трав. – № 51. – С.2.

Неділя А. Наші береги // Десн. правда. – 1994. – 29 верес. – № 103. – С. 4.

Неділя А., Ясниська Л. Археологічні старожитності Чернігівщини у творчості О.В.Шекуна // Словяно-руські старожитності Північного Лівобережжя. – Чернігів, 1995. – С.110

Неділя А., Кузьменко Л. Музей готується до ювілею //Десн. правда. – 1996. – 18 квіт. – № 43. – С.3.

Неділя А. Скарбниця української культури: До 100-річчя

Чернігівського історичного музею імені В.В.Тарновського // Десн. правда. – 1996. – 22 жовт. – № 118. – С.4.

Неділя А. До історії Чернігівського історичного музею імені В.В.Тарновського //Скарбниця української культури: Матеріали ювілейної наукової конференції, присвяченої 100-річчю Чернігівського історичного музею. – Чернігів, 1996.

19. Онищенко Валентина Іванівна (1948 р.н.) – старший викладач кафедри всесвітньої історії Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. Закінчила історичний факультет Київського університету імені Т.Г.Шевченка. Працювала викладачем історії Ніжинському педагогічному інституті імені М.В.Гоголя, лектором обкому партії. Протягом 1984 – 1986 років – заступник директора історичного музею з наукової роботи.²⁵

Праці про музей або написані під час роботи в ньому:

Онищенко В. К истории Черниговского исторического музея //Тезисы Черниговской областной научно-методической конференции, посвящённой 90-летию Черниговского исторического музея. – С.12–13.

20. Лазаренко Володимир Гнатович (1939 – 1989) за фахом був військовим, офіцер запасу, підполковник. Закінчив військово-педагогічний та філософський факультети Військово-політичної орденів Леніна та Жовтневої революції Червонознаменної академії імені В.І.Леніна. У Чернігові працював викладачем кафедри марксизму-ленінізму вищого військового авіаційного училища льотчиків. Нагороджений 8 медалями.

У 1987 – 1988 роках працював заступником директора Чернігівського історичного музею з наукової роботи.²⁶

21. Лаєвський Сергій Лазаревич (1967 р.н.) закінчив історико-філологічний факультет Гомельського державного університету імені Франциска Скорини.²⁷ Очолує Чернігівський історичний музей імені В.В.Тарновського з 1999 року. Брав участь у виданні книги «Чернігівщина: факти, події, постаті» (Чернігів, 2003), «Чернігівщина incognita» (Чернігів, 2004). Коло наукових інтересів пов'язане з археологією, розвитком слов'яно-скандинавських відносин, історією Великої Вітчизняної ві-

їни. Брав участь в археологічних експедиціях – с.Шестовиця Чернігівського району (1983 р.), с.Ліскове Ріпкинського району (1985р.), міста Чигирин (1992 р.) та Чернігів.

Праці про музей або написані під час роботи в ньому:

Гребень П., Лаевский С. Археологические наблюдения на территории Елицкого монастыря и «окольного града» древнего Чернигова (по материалам раскопок 1994 – 1995 г.г.) // Археологічні старожитності Подесення: Матеріали історико-археологічного семінару /За ред. О.П.Моці. – Чернігів, 1995. – 164с. – С.35-38.

Гребень П., Лаевский С. Исследования некрополя церкви Покрова Богородицы к. XVII – нач. XIX в.в. //Некрополі Чернігівщини. Тези доповідей міжнародної наукової конференції /Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів стародавній». – Чернігів, 2000. – С.36-38.

Лаєвський С. Відродити дух меценатства //Демократичний союз. – 2001. – 29 лист. – №21. – С.6.

Гребінь П., Лаєвський С. Християнські культові речі із розкопок цвинтаря Покровської церкви к. XVII – I пол. XIX століття в Чернігові //Пам'ятки християнської культури Чернігівщини: матеріали наук.конф. – Чернігів, 2002. – С.21-28.

Лаєвський С., Линюк Л. Музей українських старожитностей В.В.Тарновського у часі і просторі //Скарбниця української культури: Зб. наук. праць. – Вип.3. – Чернігів, 2002. – С.5-9.

Лаєвський С. Музею українських старожитностей Василя Тарновського – 100 років (нотатки до ювілею) //Могилянський збірник 2002. – К.,2003. – С.280 -284.

Лаєвський С. Чернігівщина в українсько-шведських стосунках X-XI ст.. та на початку XVIII ст. //Черніг. відом. – 2003. – 5 груд. – С.16.

22. Линюк Людмила Петрівна (1955 р.н.) працює заступником директора музею з наукової роботи з 1988 року (на роботі в музеї з 1983 року). Закінчила історико-філологічний факультет Гомельського університету імені Ф.Скорини.²⁸ Взяла участь у виданні книг – «Чернігівщина: енциклопедичний довідник» (К.,1990), «Чернігівщина: факти, по-

дії, постаті» (Чернігів, 2003) та «Чернігівщина incognita» (Чернігів, 2004). Коло наукових інтересів стосується історії Чернігівського історичного музею імені В.В.Тарновського та родини Тарновських. За багаторічну плідну працю та особистий внесок у розвиток музейної справи нагороджена орденом «За заслуги III ступеня».

Праці про музей або написані під час роботи в ньому:

Линюк Л. З любов'ю до рідного краю // Десн. правда. – 1984. – 18 трав. – № 54. – С.3.

Линюк Л.П. Участие Черниговского исторического музея в подготовке «Свода памятников истории и культуры народов СССР» по Черниговской области // Тезисы Черниговской областной научно-методической конференции, посвящённой 90-летию Черниговского исторического музея. – С. 5-7.

Линюк Л. Музей Чернігівської губерньської вченої архівної комісії // Родовід. – 1996. – Число 2 (14). – С. 39-44.

Линюк Л., Половникова С. Пророк духа // Черниг. полдень. – 1999. – 11 марта. – №9. – С.13.

Линюк Л. Дивний світ вишивки // Десн. правда. – 2001. – 10 лист. – № 124. – С.4.

Линюк Л. Повернення імені // Десн. правда. – 2001. – 29 лист. – № 147. – С.3.

Линюк Л. Мовою філателії // Десн. правда. – 2003. – 23 серп. – № 92. – С.4.

Линюк Л. Матеріали родини Тарновських у Державному архіві Чернігівської області. // Скарбниця української культури: Зб. наук. праць. – Вип.2 – Чернігів, 2002. – С.16-19.

1. О музее Тарновского // Отчёт Черниговской губернской управы за 1900 год. – Чернигов, 1901. – С.346-356; Звіт М.Грінченко. – Державний архів Чернігівської області (далі – ДАЧО). – Ф. 140. – Оп. 1. – Спр. 44. – Арк. 355.

2. Фонди Чернігівського історичного музею імені В.В.Тарновського (далі – ЧІМ) – Інв.№ВП–1474.

3. О музее Тарновского // Отчёт Черниговской губернской управы за 1902 год. – Чернигов, 1903. – С.28.

4. Лист до Андрія Шелухіна. 6 січня 1902 року // Твори М. Коцюбинського. – Харків, К., 1930. Т. VII. – С. 121–122.
5. Половникова С. Історія заснування Музею українських старожитностей В. В. Тарновського мовою документів // Скарбниця української культури: Зб. наук. праць. – Чернігів, 2002. – Вип. 2. – С. 16–19.
6. Довідник з історії України / За заг. ред. Підкови І., Шуста Р. – К., 2001. – С. 48.
7. Оглоблин О. Микола Василенко і Вадим Модзалевський // Український історик. – 1966. – № 3–4. – С. 5–25.
8. Могилянський М. Музей українських древностей В. В. Тарновського Чернігівського губернського земства. – СПб, 1915. – С. 401.
9. Калібаба Д. Відомі діячі культури, науки, політики Чернігівщини. – Чернігів, 1998. – С. 247.
10. Половникова С. Музей українських старожитностей ім. В. В. Тарновського // Родовід. – 1996. – Число 2 (14). – С. 38.
11. Комаренко М. Установи історичної науки в Українській РСР (1917–1937 рр.) – К., 1973. – С. 43.
12. Арендар Г., Лихачова С. Чернігівський історичний музей у 20–90-ті роки.
// Родовід. – 1996. – Число 2 (14). – С. 47.
13. Там само. – С. 48.
14. Чернігівський історичний музей імені В. В. Тарновського // Чернігівщина краєзнавча. Календар 2005. Чернігівське земляцтво – С. 354–356.
15. Поточний архів ЧІМ. – Особова справа Попка О. О. – Арк. 4.
16. Половникова С., Ясновська Л. Дослідник Придесення. // Сіверянський літопис. – 1999. – № 6. – С. 85–89.
17. Поточний архів ЧІМ. – Особова справа Голика П. В. – Арк. 6–7.
18. ДАЧО. – Ф. Р 1512 – Оп. 1 – Арк. 1–29; Див.: Особові фонди і архівні колекції: довідник. – Чернігів, 1999. – С. 108–109.
19. Поточний архів ЧІМ. – Особова справа Левенка Л. І. – Арк. 14.
20. Відомчий архів Чернігівської ОДА. – Ф. 5036. – Оп. 15. – Спр. 170. – Арк. 1–3.
21. За матеріалами сімейного архіву.
22. Поточний архів ЧІМ. – Особова справа Чернявської Н. В. – Арк. 5–7.

23. Поточний архів управління культури Чернігівської ОДА. – Особова справа Попудренко М.А. – Арк. 8.
24. Поточний архів ЧІМ. – Особова справа Неділі А.І. – Арк. 10.
25. Поточний архів ЧІМ. – Особова справа Онищенко В.І. – Арк. 7.
26. Поточний архів ЧІМ. – Особова справа Лазаренка В.Г. – Арк. 13.
27. Зі слів Лаєвського С.Л.
28. Поточний архів управління культури Чернігівської ОДА. – Особова справа Линюк Л.П. – Арк. 1-2.

Irina Synelnyk

**FROM THE HISTORY OF THE CHERNIHIV
HISTORICAL MUSEUM BY V.V. TARNOVSKY:**

LIST OF THE AUTHORITIES AND THEIR SCIENTIFIC WORKS

In this article the author tries to record biography-bibliographical facts about all the directors of one of the oldest and richest historical museums in Ukraine.

The valuable contribution of the managers to the scientific activities of the employees of the museum is also mentioned there.

